

Historik Övre Sågtorpet på Äppelbo Finnmark

Bosatta på Nedre och Övre Sågtorpen hittar man under Brindoset i Kyrkoböckerna.
Brindoset låg under Järna församling en tid innan det övergick till Äppelbo församling.

Måns Gustafsson hade varit torpare och anställd av Uddeholms Bruk i Värmland och flyttade därifrån 1738 till Elgsjöhöjden i Fredriksberg. Han hade arbetat som byggmästare åt Fredriksbergs och Annefors Bruk och 1758 flyttade Måns Gustafsson med familjen till Äppelbo och tog upp Nedre Sågtorpet. Det blev hans söner som senare tog upp Övre Sågtorpet. Måns familj växte i och med att barnen blev vuxna och gifte sig. Den relativt lilla bosättningen vid Nedre Sågtorpet kan inte ha räckt till att mätta den stora familjen. Odlingsmöjligheterna var begränsade då markerna till stora delar bestod av myrmark med myrslogar och myråsar.

Enligt Lantmäteriets karta 20-ÄPP-75 år 1858 så ägdes hela eller delar av de båda Sågtorpen av Tyfors Bruk.

Bosatta på finnhemmanet Övre Sågtorpet

Gustaf Månsson f 1734 i Säfsnäs, (son till Måns Gustafsson 1709) d 1797.

Gift 1761 med Brita Ersdotter f 1736 i Örskogen, d 1812 i Brindoset.

Hon var av släkten Käiväräinen.

Barn: Lena	f 1762	Brindoset	gift 1791 till Kroktorpet, d 1840.
Soldat Jonas Dansare	f 1765	”	gift 1793 till Skärfjället, d 1832.
Stina	f 1768	”	gift 1792 till Laxtj.fallet, Säfsnäs.
Soldat Magnus Dansare	f 1770	”	d 1790.
Johan	f 1772	”	
Anna	f 1776	”	

Efter giftermålet 1761 bosatte sig familjen på Övre Sågtorpet.

Soldat Jonas Dansare tjänstgjorde vid Dalregementet Västerdals Kompani, Vallerås Rote.

Han blev antagen 1788 och avskedad 1804. Han deltog i Finska kriget 1788-1790 där han blev skadad och fick trumhinnorna förstörda vilket gjorde honom döv.

Brodern soldat Magnus Gustafsson Dansare deltog också i Finska kriget, han dog i kriget 1790.

Nybyggare Såg Lars Månsson f 1743 i Annefors, Säfsnäs (son till Måns Gustafsson 1709)

Gift 1770 med Karin Ersdotter f 1746 i Born, d 1810 i Grossheden.

Barn: Anna			
Lars	f 1774	Brindoset	gift 1797.
Stina	f 1776	”	gift till Hästkullen.
Maria	f 1779	”	till Nås 1793.
Jan “Såg Jan”	f 1781	Nedre Sågtorpet	gift 1808.
Cajsa	f 1785	”	gift 1812 till Born.
Erik	f 1792	”	drunknade i Dalälven i Järna december 1808.

Familjen kom till Övre Sågtorpet omkring 1800. Flyttade till Born i Äppelbo 1806.

Nybyggare i Brindoset, Såg Jan Larsson f 1781 i Nedre Sågtorpet (son till Lars Månsson 1743).
dog 1856 i Flatsjöfallet, Nås.

Gift 1808 med Maria Lisa Bratt f 1786 i Liljendahls Bruk, d 1874.

Barn:	Maja	f 1808	Brindoset	d 1810.
	Lena	f 1811	”	d 1815 av brandolycka.
	Johannes	f 1814	”	dog ogift.
	Maja Lisa	f 1818	”	gift 1839 med Smed Mats Jansson.
	Lars	f 1821	”	fick arbete som vallpojke 1830 men dog 1831.
	Magnus	f 1823	”	gift 1847 med Maria Gustafsdotter, Järna.
	Erik	f 1825	”	gift 1850 med Cajsa Paulsdotter, Brindoset.
	Carl	f 1828	”	gift 1849 med Anna Jansdotter, Laxtjärnsfallet.
	Nils ”Nils Jansa”	f 1834	”	gift 1860 med Lisa Maria Olsdotter, Tallåsen.

Stina Elisabeth 1876 (dotter till Nils Jansa) och Theodor Apelgrens, dotter Betty Apelgren
har berättat om en tragisk händelse 1815:

*”Såg Jans dotter Lena, 4 år, blev inestängd i rökstugan, av en gammal gumma som skulle se efter henne.
Lena vaknade och gick till eldstaden för att värma sig, och kom för nära glöden så blaggersärken tog eld.
Hon brändes så svårt att hon dog efter några dagar”.*

Lars Larsson f 1773 i Stora Laggåsen, Ekshärad, d 1828 i Wilhelmina.

Lars Larsson var av släkten Karjalainen.

Gift 1795 med Anna Gustafsdotter f 1776 i Brindoset, d 1858.(dotter till Gustaf Månsson 1734)

Barn:	Gustaf	f 1797	Laggåsen
	Hindric	f 1802	Brindoset
	Lars	f 1806	Brindoset

De fick ytterligare 3 barn födda i Kittelfjäll.

Flyttade till Hälsingland 1806. Senare till Kittelfjäll i Wilhelmina.

Nybyggaren Såg Lars Larsson f 1774 i Nedre Sågtorpet, (son till Lars Månsson 1743). Dog 1817.

Gift 1797 med Lisa Hindriksdotter f 1771 i Vålåsen.

De fick 9 barn, alla födda i Brindoset mellan 1798 – 1814.

Såg Lars Larsson f 1801 (son till Såg Lars 1774).

Gift 1824 med Stina Jansdotter f 1796 i Laxtjärn.

De fick 6 barn, alla födda i Brindoset mellan 1824-1839.

Hindric Larsson f 1826 (son till Lars Larsson 1801) dog i Filipstad 1891.

Gift 1851 med Lisa Jansdotter f 1832 i Örskogen, Järna.

De fick 13 barn varav 7 dog i späda ålder.

Familjen flyttade till Örskogen 1854.

Lisa Jansdotter emigrerade till N.Amerika 1894 där tre av barnen sedan tidigare var bosatta.

Alla var skrivna i Örskogen när de emigrerade.

Då Såg Jans mor Karin Ersdotter dog 1810 uppdagades att hon avyttrat hemmanen/Sågtorpen. Karin hade sedan många år varit sängliggande efter slagangfall och sköttes av en piga. En dag kom några bolagsherrar och ville köpa egendomarna. De kom med ett köpekontrakt och lade gummans hand på papperet och ritade hennes bomärke för att bekräfta kontraktet. Såg Jan blev av bolaget erbjuden att bo kvar samt arbeta som kolare men han godtog inte en sådan överenskommelse utan köpte en markbit i Brindoset, där han byggde sig ett nytt hemman. Källa: Betty Apelgren, Äppelbo.

Såg Jan sålde en del av sina ägor i Brindoset till skogvaktare Lars Andersson från Säfsnäs och köpte en gård 1853 i Flatsjöfallet. En liten bosättning som hade en myräng tvärs över sjön invid Randaoudden inunder berget Randao. Sonen Carl Jansson med familj var också bosatta i Flatsjöfallet till 1856 då de flyttade till Grönfallet, där Carl och hans far hade byggt upp varsin gård som i folkmun fick heta "Såg Jans" och "Såg Kalles. Såg Jan blev aldrig införd som boende i Grönfallet. Enligt kyrkoböckerna så dog Såg Jan 1856 i Flatsjöfallet. Efter hans död sålde sonen Carl hemmanet i Flatsjöfallet. Hans mor Maria Lisa Bratt flyttade även hon till Grönfallet.

Lantm. Karta 20-ÄPP-77 år 1858 Litt.A

Skogvaktare Lars Andersson f 1821. Kom från Gåsborn 1851. Dog 1874 i Brindoset.

Gift 1851 med Lovisa Christina Magnusdotter f 1829 i Rämnen.

Barn: Johannes f 1853 Brindoset

Alma Maria f 1861 " gift 1878 med Håkan Svensson f 1857 Ekshärad.

Karl Gustaf f 1863 " gift 1886 med Karin Jansdotter f 1862 Opsaheden.

Magnus Frithiof f 1866 " gift 1890 Johanna Matilda Tillman.

Skogvaktare Lars Andersson köpte även in skogsmark och boställen på uppdrag av skogsbolag.

Lantm. karta 20-Äpp-77 år 1858 Litt Ab.

Såg Magnus Jansson f 1823 (son till Såg Jan 1781)

Gift 1847 med Maria Gustafsdotter f 1822 i Järna.

Barn: Johan Magnus f 1847 Brindoset

De fick ytterligare tre barn födda i Ockelbo och Åmot.

Familjen flyttade till Ockelbo 1854. Magnus fick arbete i en hytta i Ulfstorp, Gästrikland.

Han sålde troligen sitt hemman i Brindoset till Jacob Gustafsson, som står som ägare till *Litt Ab på Lantm. karta 20-ÄPP-104 år 1862.*

Såg Carl Jansson f 1828, d 1894 Laxtjärnsfallet. (son till Såg Jan)

Gift 1849 med Anna Jansdotter f 1824 i Laxtjärnsfallet.

De fick 6 barn:

födda i Säfsnäs, Flatsjöfallet, Flatberget, Laxtjärnsfallet och Sigfridstorp.

Familjen flyttade till Flatsjöfallet 1853 där hans far Såg Jan hade köpt ett hemman, och sedan till Grönfallet. 1865-1873 var de bosatta i Sigfridstorp.

Flyttade till Laxtjärnsfallet 1873.

Lantm karta 20-ÄPP-77 år 1858 Litt.Ac.

Såg Eric Jansson f 1825 (son till Såg Jan).

Gift 1850 med Cajsa Paulsdotter f 1821 Brindoset (Paul Christofferssons dotter).

Barn: Maria f 1851 Brindoset, d 1868.

Jan f 1854 ”

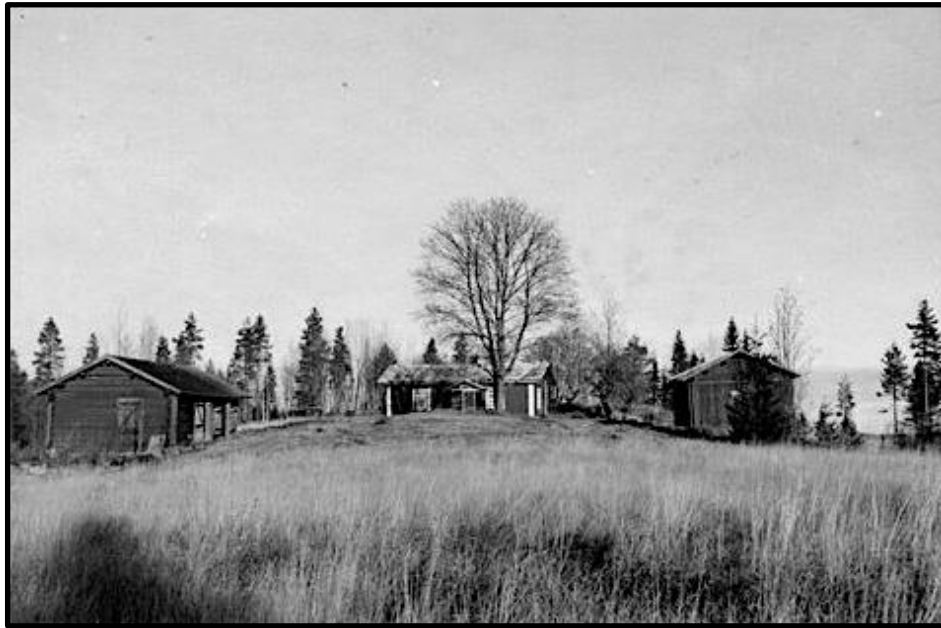
Karl-Erik f 1858 ”

Anders f 1863 Ockelbo

Familjen flyttade till Ockelbo 1858/1859.

Sonen Jan Eriksson (1854) blev gift 1890 med Maria Larsdotter f 1865 i Krokorp,

De bosatte sig i Storfallet och Jan arbetade som skollärare vid Storfallets skola. Han dog 1894.

Höjda, Ärtberget, gården där Erik Jansson var bosatt. Foto Johnny Henningsson.

Lantm. karta 20-ÄPP-77 år 1858 Litt.Aa.

Smed Mats Jansson f 1811 i Alderberget, Kölaråsen, av släkten Ronkainen

Gift 1839 med Maja Lisa Jansson f 1818 (dotter till Såg Jan 1781)

De hade 10 barn varav 7 nådde vuxen ålder.

Såg Jan Larsson skänkte ett markområde i Brindoset där de kunde bygga ett eget hemman.

Johannes Matsson f 1845 (son till Smed Mats 1811) d 1927.

Gift 1875 med Cajsa Carolina Olsdotter f 1847 i Näsrämnen, d 1893.

Hon var syster till ”Nils Jansas” hustru Lisa Maria Olsdotter.

Johannes och Cajsa fick 9 barn.

Sonen Theodor Johansson Apelgren f 1876 blev gift 1914 med

Stina Elisabeth Nilsdotter f 1876. (dotter till Nils Jansa (1834).

Dottern Betty Apelgren född 1916.

Daniel Christophersson f 1850 i Spångmyrfallet.

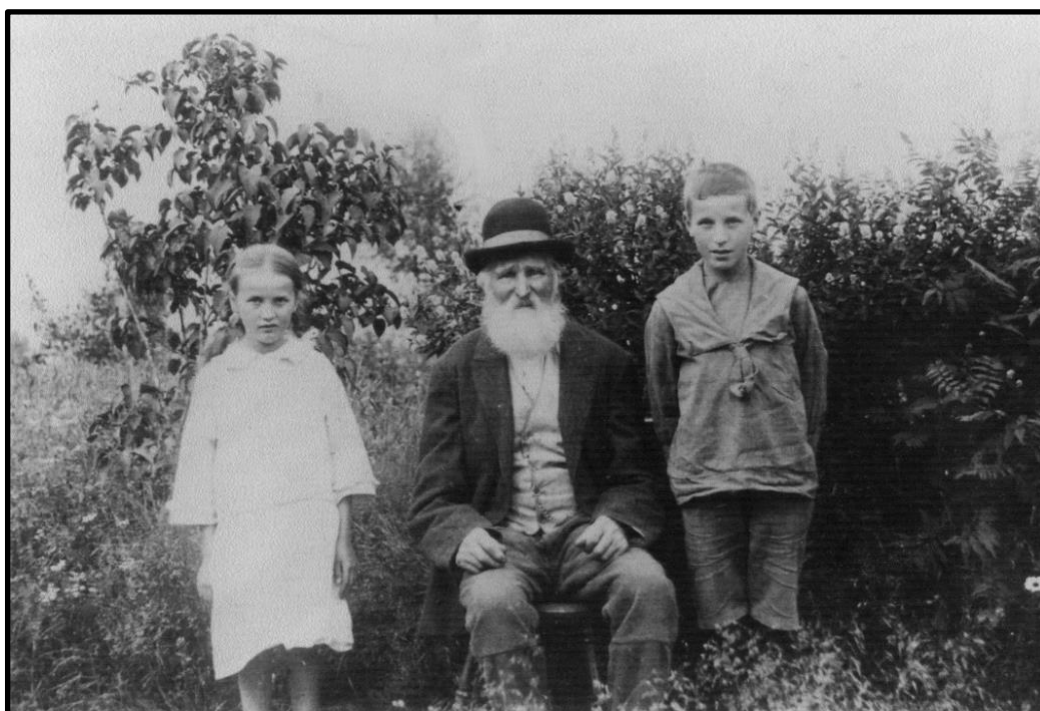
Gift 1872 med Emma Lovisa Matsdotter f 1853 i Brindoset (dotter till Smed Mats (1811).

De fick 12 barn. Endast Elfrida f 1875 blev bosatt i Ärtberget.

Matilda Matsdotter f 1860 (dotter till Smed Mats 1811) emigrerade till N.Amerika 1883,
tillsammans med sina två söner Hjalmar Valentin f 1880 och Fabian Mauritz f 1882.

Huset där Johannes Matsson och Cajsa Carolina Olsdotter bodde i Brindoset.
Foto genom Johnny Henningsson.

Johannes Matsson f 1845 med barnbarnen Karin och Karl-Erik.
Foto genom Johnny Henningsson.

”Nils Jansa” f 1834 (son till Säg Jan) gift 1860 med Lisa Maria Olsdotter f 1842 i Tallåsen, Rämman var bosatta i Grönfallet 1863-1865. Två år senare köpte han en gård i Brindoset där familjen var bosatta till 1877 då de flyttade till Finnön, Nås, därefter till Lilla Digerliden 1884. De fick 12 barn varav 6 var födda i Brindoset.

Från höger: Theodor Apelgren, hustru Stina Elisabeth, Otto Björk (Theodors bror) och Hedvig Danielsson.

Foto genom Göran Samuelsson.

”Nils Jansas” dotter Stina Elisabeth f 1876 blev gift 1914 med Theodor Johansson Apelgren f 1876 i Brindoset. De var bosatta här i Brindoset.

Stina Elisabeth (1876) har berättat för dottern Betty Apelgren som har nedtecknat historien.

”För länge sedan spelades säckpipa på finnmarken, morfars bror gjorde en säckpipa av kalvskinn.

Nu har jag fakta att det är sant. Det var Såg Magnus (1823) som gjorde säckpipan. Flera av bröderna spelade fiol och det gjorde också morfar Johan och morbror Lars. Den sista Säckpipablåsaren av den Svenska modellen var Gudmunds Nils i Ilbäcken. Magnus drog ju iväg till Åmot, det har visat sig, senare att i de trakterna har det funnits säckpipablåsare, lokalt. Den förtjänsten får nog tillskrivas Såg Magnus.

Efter en kolare, i hans nya grannskap finns dock en säckpipelåt som denne sade sig ha fått av en kringvandrande säckpipablåsande Rättviksmålare kallad ”Rando.

Frågan är om låten kan vara efter Såg Magnus?”

Lantm. karta 20-ÄPP-104 år 1862, Litt Ab.

Jakob Gustafsson köpte troligen hemmanet i Brindoset av Magnus Jansson f 1823 (son till Såg Jan 1781), som flyttade till Ockelbo 1854.

Jacob Gustafsson f 1818 Krokatorp, d 1861.

Gift 1844 med Anna-Stina Jansdotter f 1827 i Säfsnäs.

Deras tre barn: Johan – Lars Petter – Gustaf alla födda i Ärtberget.

Familjen kom till Brindoset 1844 från Krokatorp. Då hörde gården till Tyfors Bruk.

Sonen Johan Jacobsson tog sig namnet ”Lux Johan”.

1920

BILD 199. SÄFSTRÖMS I BRINDOSET OCH PER ANDERSSON.

Källa: Karl-Erik Forsslund, "Med Dalälven från källorna till havet." Malungs Kapellag och Äppelbo, sid. 179.

"Då K-E Forsslund vandrade förbi Sägtorpen på 1920-talet fanns inga hus kvar. Han fanns endast lämningar efter de båda torpställena där skogen tagit över."

Anders August Säfström f 1834 i Nås, d 1912 i Brindoset.

Gift 1862 med Anna Stina Jansdotter f 1827, Säfsnäs. (2:a giftet) d.1906 i Brindoset.

De fick tre barn.

Sonen Fredrik Emil Sävström f 1869 gift 1901 med Anna-Lisa Olsdotter f 1880 från Ärtberget. Han dog 1919 i Brindoset.

Detta är en historik över förste bosättaren i Nere Sägtorpet, Måns Gustafsson f 1709 och hans ättlingar och deras hemman i Nedre och Övre Sägtorpen. Ni finner namn på bosatta ättlingar med familjer till början av 1900 talet. Från mitten av 1800 talet så är det svårt med gränsdragningen mellan Övre Sägtorpet och Brindoset, i kyrkböckerna. Som exempel noterades alla barn som födda i Brindoset i kyrkoböckerna.

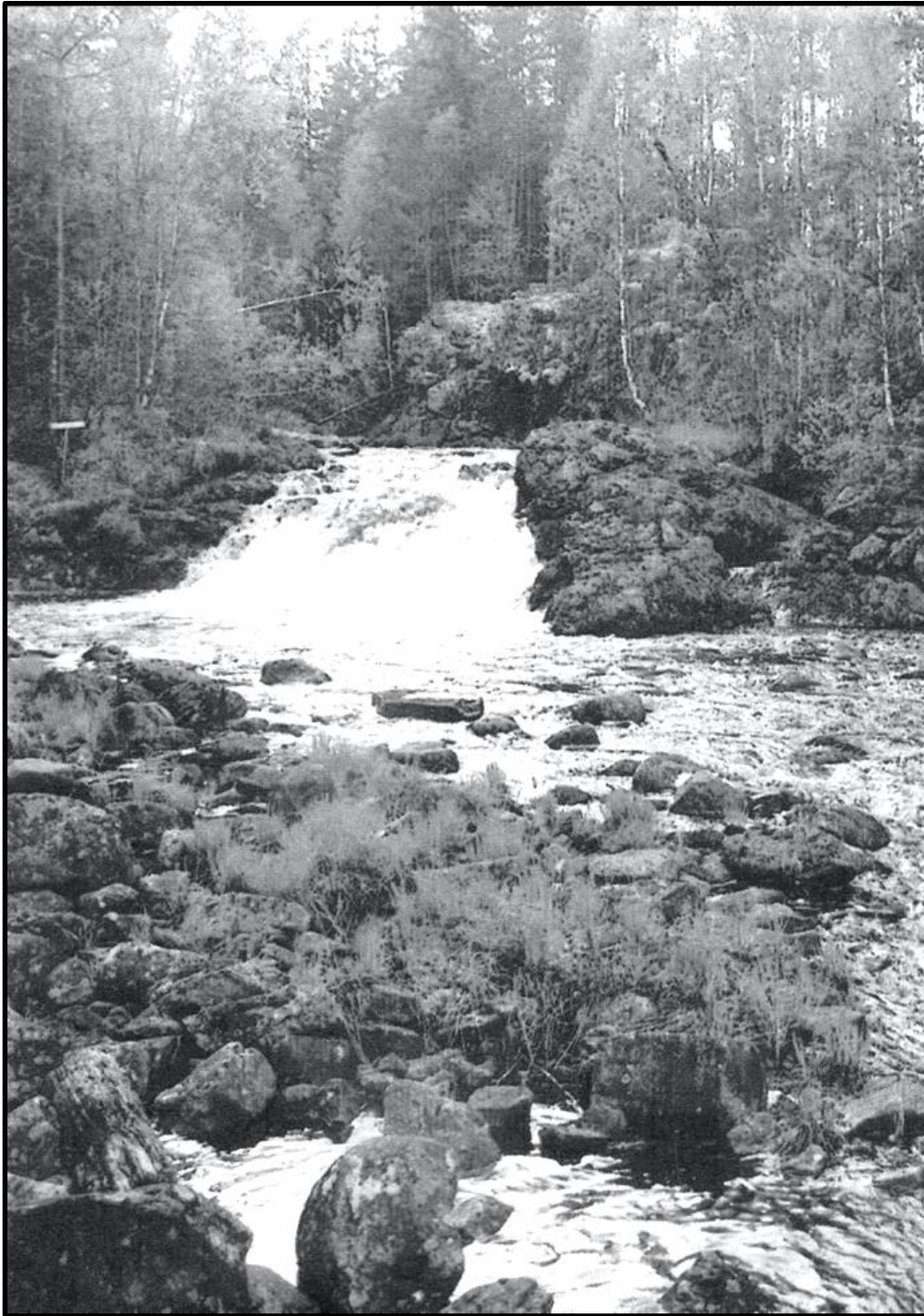

Foto genom Johnny Henningsson.

Vid denna fors vid Rankabacken i Svartälven byggde Måns Gustafsson eller hans söner en såg och kvarn. Under årens lopp har forsens förändrats. De stora stenarna skadade timret vid flottningen så man sprängde för att få lägre fallhöjd.

Platsen ligger i ett naturskönt område, där forsens virvlar har skapat intressanta naturmiljöer med ursvarvade stengrytor.